

Magyarország növekvő bajai egyre jobban felőrölték idegrendszerét és Döblingbe került. Lelkifurdalásai, rémlátomásai voltak. A reformokért és a gondokért önmagát okolta. Majdnem kilenc hosszú évig tartott, míg meggyógyult. Ekkor, még mindig az intézetben, ismét nagy erővel dolgozni kezdett. Könyvét, cikkeit Angliában jelentette meg, Európa-szerte igen nagy hatást keltve. Ez a bécsi udvart kellemetlenül érintette. A rendőrök és fullajtárjaik egyre erélyesebbek voltak vele szemben, iratait elkobozták és barátait sem kímélték. 1860. október 8-i halálakor azt terjesztették róla, hogy öngyilkos lett.

Teljes alkotói lázában - 12 évvel korábban - a nemzet nem figyelt Széchenyire. Halála után döbönt csak rá, hogy kit veszített el. (Mit is mondott a római százados a Kereszt tövében?...) Az országos gyász után megemlékezések, szoboravatások, tanulmányok, utcanévek, ragyogó életrajzok már csak keveset segíthettek. A nemzet túl későn döbönt rá a valóságra.

Mi történt volna, ha idejében figyelnek rá? A gyorsuló polgárosodás és fejlődés mellett többek között talán nem lett volna olyan véres a megtorlás Világos után, ami miatt Európa is felszisszent. Esetleg minden máshogy alakult volna... ki tudja?

Ő az ország gazdaságát a legfontosabb pontokon fejlesztette. Hogy előre gördüljön minden. Eszébe sem jutott, hogy mindez visszasugárzik reá. (Nem úgy, mint ezt a mai, önreklámozó szponzorok teszik.) Annyi bizonyos, hogy azidőtájt máig terjedően - jó lett volna, ha tiszta gondolatmenete és érvei mélyen behatoltak volna a magyar tudatba.

Ha a késői utódokra tekintünk, sajnos, számos okot tudunk, miként történhetett 1994-ben a tragikus választási öngól. (Hogy mondd? Idegen a tónus? Ó, nem, csak szokatlan, mert az ilyen vetélkedést az ötvenéves médiamételey túlharsogja.) De térjünk vissza: érdekünk ma és holnap az, hogy megismerjük és tiszteljük történelmünk nagyjainak jó példáját, s ehelyt igencsak a legfontosabbak egyike a Lánchíd névadója.

Szerencsére szép időnk, ajándéknapunk volt, még sétálgattunk a Burg parkjában és a Mária Terézia tér környékén is.

Emlékezés Fogolyán atyára

Amikor pár évvel ezelőtt leadtam egy könyvem kéziratát, az erdélyi örmény katolikusokról azt írtam, hogy két lelkészük van. A könyv még nem jelent meg, de a nyomdai javítások során helyesbítenem kell: jelenleg nincs egyetlen örmény katolikus lelkész sem Erdélyben.

Az ősszel hunyt el Sáska Jenő szamosujvári örmény katolikus plébános, aránylag fiatalon. Nemrég kaptunk a hírt, hogy Fogolyán Miklós Lukács mechitarista atya is elhunyt, aki velencei kolostori életét néhány évre felcserélte a gyergyószentmiklósi örmény katolikusok lelki gondozásával. Ő idősebb volt és súlyos beteg, s így vissza-visszatért Velencébe, néhány hónapja végleg.

Egy videofelvételen láttam őt először, aztán megfordult köreinkben is, amikor 1997. őszén Gyergyószentmiklóson jártunk, ott is találkoztunk, majd néhány héttel később Velencében ő volt

útikalauzunk. Bár idős volt, s tudtuk, hogy beteg, nagyon függően mozgott, alig bírtuk követni.

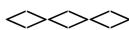
Fél évszázadot töltött el kolostorában, s bizony magyar nyelvtudása így kissé megkopott. Ezért került arra sor, hogy egy kéziratát lektoráltam: az örmény egyházzal ad benne áttekintést, hangsúlyozva, hogy merre vannak örmény katolikusok a világon. (Ez az írás még nem jelent meg, illetve láttam ehhez hasonlót a Szamosujváron megjelenő Arméniában!) Eredetileg a világ örmény katolikusaira vonatkozó adatokat egy tablón ábrázolta, és a gyergyószentmiklósi templomban függesztette ki.

Mondhatjuk: tudós szerzetes volt!

Mindkét lelkész elhunyt után aggódó szívvel tesszük fel a kérdést: hogyan tovább erdélyi örmény katolikus egyház?

Reménykedünk abban, hogy Isten előtt képviselik az ügyet!

Dr Sasvári László

Fogolyán atya missziója

Újabb veszteség az erdélyi örmény katolikus plébániák háza tájáról. Végleg eltávozott *Fogolyán Miklós* Páter, kinek utolsó missziója a gyergyószentmiklósi hívek lelki és örménytudati gondozása volt.

Családunkban, amely Gyergyóból származott el és a vidékéről kitelepítették, még a diktatúra éveiben suttogva beszéltünk a velencei pap hazatéréséről.

Voltak, akik már akkor felkeresték Szent Lázár szigetén az örmény kolostorban és tájékoztatták az itthoni valós állapotokról. Reménykedve vártuk, mikor jöhet haza Velencéből, és mikor foglalhatja el a betöltetlen állást.

A fordulat után, ahogy megérkezett, rengeteg tennivalója akadt. Fogolyán atya tevékenysége felért egy kultúrmisszióval.

Szántalan európai és keleti nyelvet ismert, de nem volt harsogó, öblös hangú szónok. Sokan kifogásolták halk szavú, különös magyar akcentusát.

Az örmény csendes misékhez szokott mechitarista szerzetes - az egyházmegyei szolgálaton kívül - modern korunk embere volt. A kilencvenes évek elején, amikor először felkerestem, számítógépe mögül gyanakodva nézett reám. Komputerezált adattárában ugyanis hiányos volt a Merza, Jakobi, Urmánczy család. Összetelefonálta a városban még fellelhető, jó memóriájú híveit és miután meggyőződött kilétemről, megenyhült a légkör, barátságos lett a hangulat. Számomra értékes könyvekkel, kiadványokkal ajándékozott meg. Invitált a jéghideg könyvtárszobába, ahol régi festmények gyűjteménye is látható. Régi örmény egyházi kegytárgyak jelentős fontosságáról beszélt.

Boncolgattuk a háromszéki rokonság, a Budai, Domokos és Fogolyán családok szálait - orgonán eljátszotta a Czecz Mária által megzenésített "Honvágy" című, most már történelmi értékű dalt.

A templomban tőle hallva tanultam az ősi, kegyeletes szót: "Ászvászdz".

Isten nyugtassa békében!

Budai Merza Pál, Brassó